วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

การวิเคราะห์วิธีคิดเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ สำหรับนิสิตครูสังคมศึกษา

ชญานันท์ แสงจันทร์[1], ทิวากร รัตนพิมล[2] , กรชวัล เส้งเลี่ยม[3], ธัญชนก บุญเต็ม[4],
ศุภวิชญ์ ลูกหยี[5] และ มุสลีมัะ มือริงจือแร[7]
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ[1]
อีเมล: thiwakon05sp@gmail.com

บทคัดย่อ

การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่สำคัญในการรับมือกับความท้าทายของโลกในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการบรรลุเป้าหมาย จำเป็นต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงไม่เพียงแต่นโยบาย แต่รวมถึงวิธีคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของมนุษย์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีคิดเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ เปรียบเทียบจุดเหมือนและจุดต่างของทั้งสองศาสนา โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ทางศาสนา ตลอดจนงานวิจัยและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์พบว่า พระพุทธศาสนามีหลักคิดที่ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนผ่านการตระหนักถึงความสัมพันธ์ของเหตุและปัจจัย การดำเนินชีวิตตามทางสายกลาง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขณะที่ศาสนาคริสต์เน้นความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแนวคิดการเป็นผู้ดูแลโลก หลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์มีจุดร่วมในการส่งเสริมคุณธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม แม้มีพื้นฐานทางความเชื่อและปรัชญาที่แตกต่างกัน วิธีคิดเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนจึงสามารถนำมาเป็นฐานทางจริยธรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา และประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิตครูสังคมศึกษาให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหาสังคมอย่างมีเหตุผล ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม สามารถบูรณาการหลักคิดทางศาสนากับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เป็นต้นแบบผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกต่อการประยุกต์พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ศาสนาเปรียบเทียบ นิสิตครูสังคมศึกษา

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

AN ANALYSIS OF THINKING PROCESSES FOR SUSTAINABLE SOCIAL DEVELOPMENT BASED ON BUDDHIST AND CHRISTIAN PRINCIPLES, FOR SOCIAL STUDIES TEACHER STUDENTS

Chayanan Saengjan, Thiwakon Rattanaphimon, Kornchawan Sengleam,
Thanchanok Boontem, Suphawit Lukhyi and Musleemah Mueringjuerae
Program in Education
Email: thiwakon05sp@gmail.com

Abstract

Sustainable social development is an important concept for addressing global challenges in various dimensions, including economic, social, and environmental aspects. Achieving sustainable development goals requires not only changes in policies but also transformations in human ways of thinking, values, and behaviors. This article aims to analyze ways of thinking for sustainable social development based on Buddhist and Christian principles and to compare the similarities and differences between the two religions. The study employs a documentary research approach based on The Tipitaka, religious scriptures, as well as relevant research studies and academic documents. The findings reveal that Buddhism promotes sustainable development through an understanding of the relationships between causes and conditions, the practice of the Middle Way, and responsibility toward the common good. Christianity, meanwhile, emphasizes love for others, human dignity, and the concept of stewardship of the world. Although Buddhism and Christianity differ in their fundamental beliefs and philosophical foundations, both share common principles in promoting morality and social responsibility. Therefore, ways of thinking for sustainable social development can serve as an ethical foundation for supporting development and can be applied to the development of social studies teacher students by enhancing their ability to analyze social problems rationally, recognize their responsibilities to themselves and society, and integrate religious principles into learning management. This can help foster them as role models who possess moral and ethical values, as well as awareness of the need to apply sustainable approaches to the development of society and the environment.

Keywords: Sustainable Social Development, Comparative Religion, Social Studies Student Teacher

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

บทนำ

ในปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ความยากจน ความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนวิกฤตด้านเศรษฐกิจและสาธารณสุข ส่งผลให้องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) จำนวน 17 เป้าหมาย เป็นวาระการเรียกร้องระดับโลกเพื่อปกป้องสิ่งแวดล้อม รับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขจัดความยากจน และสร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงคุณภาพชีวิตที่ดีและความมั่งคั่ง ทศวรรษข้างหน้านี้ถือเป็นช่วงเวลาสำคัญในการกำหนดทิศทางของโลก เพื่อให้มั่นใจว่าประชากรจะสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ (Mishra et al., 2024) อย่างไรก็ตามการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้ขึ้นอยู่กับนโยบายทางภาครัฐหรือความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของมนุษย์ อีกทั้งหลักคำสอนทางศาสนาสามารถมีส่วนร่วมในการบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดเป็นรูปแบบการใช้ทรัพยากร การอยู่ร่วมกันในสังคมและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการสร้างฐานคิดทางจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Schliesser, 2024;Tomalin et al., 2019)

พระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่มีบทบาทต่อการหล่อหลอมวิธีคิดและการดำเนินชีวิตของประชากรโลก โดยพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาปัญญาการตระหนักรู้ในความสัมพันธ์ของเหตุและปัจจัย การดำเนินชีวิตตามหลักสายกลาง และการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ขณะที่ศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญกับความรัก ความเมตตา ความยุติธรรม และความรับผิดชอบของมนุษย์ในฐานะผู้ดูแลโลก (สมภาร พรมทา, 2560) หลักธรรมคำสอนของทั้งสองศาสนาจึงไม่ได้มุ่งเพียงการพัฒนาจิตใจของปัจเจกบุคคล แต่ยังส่งเสริมของรับผิดชอบต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นคุณค่าที่สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

หลักเมตตาธรรมในพระพุทธศาสนานั้นเป็นหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้คนเราแผ่ความรักและเจริญความรักในสัตว์ทั้งหลาย ด้วยจิตเสมอกันในสัตว์ทุกจำพวกในที่ทั้งปวงเพื่อละกิเลส มี ความโลภ ความโกรธ ความหลง อันเป็นบ่อเกิดของความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ ที่ทำให้เกิดการอาฆาต จองล้าง จองผลาญ อันเป็นสิ่งที่ไม่สิ้นสุดเพื่อให้เกิดการละกิเลสเหล่านั้น พระพุทธเจ้าจึงเน้นให้คนเรา ไม่ทำความชั่วทั้งปวง ทำแต่ความดีทั้งปวง และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ อันเป็นที่มาของความหมายของการมีหลักเมตตาธรรมในจิตใจการแสดงออกมาของหลักเมตตาธรรมที่ปรากฏเป็นคุณธรรม (จามร กตคุโณ (ศิลปวิทยาดิลก), 2568)

บทบาททางศึกษาสำหรับนิสิตครูสังคมศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการเป็นแบบอย่าง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาได้อย่างรอบด้าน เข้าใจความแตกต่าง และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันรวมถึงพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน

จากการทบทวนบทความทางวิชาการ งานวิจัยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับการศึกษาบทบาทของศาสนาในการสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นรายศาสนา ภายใต้กรอบแนวคิดวิเคราะห์และเปรียบเทียบวิธีคิด ตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ในกรอบเดียวกัน เพื่ออธิบายว่าหลักความคิดของทั้งสองศาสนาสามารถเป็นฐานทางจริยธรรมในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนาได้ ในบริบททางการศึกษาของนิสิตครูสังคมศึกษา ถือเป็นบุคลากรสายปฏิบัติการที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งต่อผ่านวิสัยทัศน์สู่เยาวชนรุ่นหลัง การทำความเข้าใจในจุดยืน เจตคติและการตระหนักรู้ของนิสิตครูสังคมศึกษาต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนของทั้งสองศาสนาจึงเป็นหัวใจหลักในการสะท้อนให้เห็นว่าปรัชญาศาสนาสามารถเปลี่ยนผ่านจากคัมภีร์มาสู่เครื่องมือทางความคิดและการจัดการกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างจิตสำนึกการพัฒนาที่ยั่งยืนในห้องเรียนได้ เพื่อสะท้อนมุมมองเชิงจริยธรรม และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการศึกษาที่สร้างและส่งเสริมให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ โดยการศึกษาหลักธรรมคำสอนที่เกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติพร้อมทั้งเปรียบเทียบจุดร่วมและจุดแตกต่างของหลักคิดทั้งสองศาสนา ตลอดจนวิเคราะห์ศักยภาพของการประยุกต์ใช้หลักคำสอนดังกล่าวในการสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเสนอแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่ตั้งอยู่บนฐานของคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

การเชื่อมโยงขอบข่ายความรู้ด้านแนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกที่องค์การสหประชาชาติ เสนอขึ้นมาในช่วงปี 2015 และทุกประเทศ รวมถึงไทยได้ให้การรับรองและให้คำมั่นว่าจะร่วมบรรลุเป้าหมาย ดังกล่าวในปี 2030 กล่าวได้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงวิธีคิดการพัฒนาในระดับรากฐาน คือเวลาคนคิดเรื่องการพัฒนาก็มักจะนึกถึงเรื่องเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องการให้ทุกประเทศพิจารณาเรื่องการพัฒนาอย่างสมดุล คือต้องการให้ชีวิตคนมีความมั่นคงโดยเฉพาะคนเล็กคนน้อยและคนเปราะบาง ให้สังคมมีความมั่งคั่ง ที่ไม่ใช่แค่เรื่องเงิน แต่อาจจะรวมถึงวัฒนธรรมความสัมพันธ์ในสังคม

วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์ และคณะ (2565) ระบุว่าการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ เพื่อมีประโยชน์ของการ พัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ ที่มนุษย์และสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ในการพัฒนาที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น จะพัฒนาส่วนใดส่วนหนึ่งไม่ได้ทำให้ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบการพัฒนาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ทิศทางการลงทุน ทิศทางการพัฒนา เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงสถาบันใหม่ตามเป้าหมายหลัก คือ โดยคำนึงถึงความยุติธรรมและมีความสมดุลและความเท่าเทียม กันเพื่อส่งเสริมให้เกิดความยั่งยืนและทำให้คนทั้งรุ่นปัจจุบันและอนาคตสามารถใช้ทรัพยากรอย่างรู้เข้าใจคุณค่าของธรรมชาติ แวดล้อม ดังนั้นสำหรับประเทศไทยได้พัฒนาประเทศตามกระแสแห่งการพัฒนาโลกเข้าสู่ยุคการพัฒนาที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง โดยกำหนดเป็นนโยบายการบริหารประเทศแบบพัฒนาความเจริญทางเศรษฐกิจให้ถึงมือประชาชนโดยทั่วถึง และกำหนดให้เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนนี้เป็นวาระแห่งชาติเพื่อนำไปสู่การยกระดับการดำรงชีวิตอันจะทำให้เกิดความยั่งยืน โดยสนับสนุนให้ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริโภคและการผลิตรวมถึงค่านิยมเชิงคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของพฤติกรรมที่ เกี่ยวข้องกับส่วนต่างๆ หลายส่วนด้วยกัน คือ ทั้งเศรษฐกิจ สังคมการเมือง การพัฒนา และสิ่งแวดล้อม

หลักการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนา ที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลในสามมิติ ทุกด้าน ล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน ดังนี้ (บานชื่น นักการเรียนและเพ็ญศรี บางบอน, 2559)

1. มิติการพัฒนาด้านสังคม หมายถึงการพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลโดยพัฒนาคนให้มีผลิตภาพสูงขึ้นปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีสำนึกและวิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อธรรมชาติมีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรและผลประโยชน์ด้านการพัฒนาและคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมและพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มีระบบการจัดการทางสังคมที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายรวมทั้ง มีทุนทางสังคมที่อยู่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสมเพื่อสร้างสังคมให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีความสมานฉันท์เอื้ออาทร

2. มิติการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ หมายถึงระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาวและเป็นการขยายตัวทาง เศรษฐกิจ ที่มีคุณภาพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุลและเอื้อต่อประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจจะต้องนำมาจากกระบวนการผลิต ที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสียไม่ทำลายสภาพแวดล้อมไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตในระยะต่อไป รวมทั้งเป็นข้อจำกัดของการเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

3. มิติการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในขอบเขตที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพและสามารถพลิกฟื้นให้กลับสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้มากที่สุดเพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมุ่งการจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูลรวมถึงการชะลอการใช้และนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ให้มากที่สุด

1.2 วิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามศาสนาคริสต์

ในศาสนาคริสต์พระคัมภีร์ไบเบิล สอนให้มนุษย์เป็นผู้ดูแลรักษาโลกในฐานะ ผู้สำเร็จราชการแทนพระเจ้า (Genesis 1:26-28) มนุษย์มีหน้าที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด เพื่อประโยชน์ของตนเองและลูกหลาน หลักคำสอนเรื่อง ความรักยังเป็นหัวใจสำคัญของศาสนาคริสต์ มนุษย์ควรมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งเน้นไป ที่การพัฒนาที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ที่ดีของทุกสรรพชีวิต

1.2.1 มุมมองของชีวิตตามแนวศาสนาคริสต์

มุมมองของศาสนาคริสต์ต่อการดำเนินชีวิตมองว่า ชีวิตคือการมีความสัมพันธ์กับพระเจ้าและดำเนินชีวิตตามพระประสงค์ของพระองค์ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการได้รับชีวิตนิรันดร์ในสวรรค์ ชีวิตบนโลก นี้จึงเป็นเพียงการเตรียมพร้อมสำหรับการใช้ชีวิตนิรันดร์ มุมมองของชีวิตตามแนวศาสนาคริสต์มองว่า ชีวิตเป็นของขวัญจากพระเจ้า และมีจุดประสงค์เพื่อถวายเกียรติแด่พระองค์ ผ่านการดำเนินชีวิตตามคำสอนของ พระเยซูคริสต์ การเชื่อฟังพระบัญญัติ และการรักเพื่อนมนุษย์ ชีวิตคริสเตียนมุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์กับพระเจ้าและการรับใช้ผู้อื่น (จามร กตคุโณ(ศิลปวิทยาดิลก), 2568)

เมตตาธรรมในศาสนาคริสต์มีรากฐานสำคัญอยู่ที่ ความรักต่อพระเจ้าและความรักต่อเพื่อนมนุษย์ โดยถือว่าความรักไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะคนใกล้ชิดหรือผู้ที่ดีกับเราเท่านั้น แต่ควรแสดงออกต่อมนุษย์ทุกคน แม้กระทั่งผู้ที่แตกต่างหรือทำให้เราไม่พอใจก็ตาม แนวคิดนี้สะท้อนให้เห็นว่าเมตตาในคริสต์ศาสนาไม่ได้เป็นเพียงความรู้สึกสงสาร แต่เป็น การแสดงความรัก ความปรารถนาดี การให้อภัย และการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเป็นรูปธรรม หลักสำคัญประการหนึ่งคือ การรักเพื่อนมนุษย์เหมือนรักตนเอง ซึ่งทำให้มนุษย์มองเห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้อื่น การปฏิบัติต่อผู้อื่นจึงควรตั้งอยู่บนความรัก ความเข้าใจ ความเสียสละ และการไม่เบียดเบียนกัน นอกจากนี้ยังเน้นเรื่อง การให้อภัย เพราะการให้อภัยช่วยลดความขัดแย้งและความพยาบาท ทำให้มนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ (จามร กตคุโณ(ศิลปวิทยาดิลก), 2568)

1.2.2 จริยธรรมการดำเนินชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคมตามแนวศาสนาคริสต์

หลักจริยธรรมในการดำรงชีวิตที่รับผิดชอบต่อสังคมตามแนวศาสนาคริสต์เน้นการปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระเยซูคริสต์ ซึ่งสอนให้รักพระเจ้าและรักเพื่อนมนุษย์ ซึ่งรวมถึงความรัก ความยุติธรรมความเห็นอกเห็นใจ และการแสวงหาความศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ ยังมีหลักการอื่น ๆ ที่สำคัญ เช่น การเคารพ ผู้อื่น การซื่อสัตย์ การมีความรับผิดชอบ และการทำงานเพื่อส่วนรวม และหลักหลักจริยธรรมที่รับผิดชอบต่อ สังคมตามแนวศาสนาคริสต์เน้นการประพฤติตามหลักคำสอนของพระคัมภีร์ ได้แก่ การเสริมสร้างกันและกันจากหลักจริยธรรม ความรัก ความปลาบปลื้มใจ

การดำเนินชีวิตตามความเชื่อคริสเตียนในสภาพแวดล้อมทางโลกนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย แต่เป็นการเดินทางที่สามารถทำให้ชีวิตฝ่ายวิญญาณของคุณลึกซึ้งยิ่งขึ้น และส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคนรอบข้าง ในโลกที่มักมีช่องว่างระหว่างระบบความเชื่อ การเป็นแสงสว่างแห่งความรัก ความถ่อมตน และความจริงใจ อาจเป็นประจักษ์พยานอันทรงพลังถึงอิทธิพลของพระคริสต์ จงโอบรับโอกาสในการฝึกฝนความเชื่อในสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆแต่มีความหมาย โดยเชื่อมั่นว่าการกระทำอันเมตตากรุณาแต่ละครั้ง การแสดงความซื่อสัตย์สุจริตแต่ละครั้งและคำพูดอันอ่อนโยนแต่ละครั้ง จะนำไปสู่ภาพรวมที่ใหญ่ขึ้น ซึ่งเป็นการสะท้อนความรักของพระเจ้าอย่างเงียบ ๆ แต่ทรงพลัง (จามร กตคุโณ(ศิลปวิทยาดิลก), 2568)

1.3 วิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา

การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาสามารถมองได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความเจริญทางวัตถุหรือผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและ

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยมีพื้นฐานสำคัญอยู่ที่การพัฒนาจิตใจและวิธีคิดของบุคคล เพราะหากมนุษย์มีความต้องการอย่างไม่มีขอบเขตการพัฒนาก็อาจนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์ การบริโภคเกินความจำเป็น ความขัดแย้ง และการใช้ทรัพยากรอย่างไม่ยั่งยืน ดังนั้น หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจึงสามารถนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างสมดุล ระหว่างความต้องการของมนุษย์ การอยู่ร่วมกันในสังคม และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์อย่างเหมาะสม

1.3.1 เส้นทางสายกลาง หรือมัชฌิมาปฏิปทา

ทางสายกลาง มีความหมายตรงกับภาษาบาลีว่า มชฌิมาปฏิปทา แปลตามรูปศัพท์ว่าข้อปฏิบัติที่มีในท่ามกลางซึ่งหมายถึง ข้อปฏิบัติที่เป็นกลางเพื่อให้ถึงความดับแห่งปัญหาและดับทุกข์ด้วยปัญญาพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทยได้แปลทับศัพท์ของคำว่า มัชฌิมาปฏิปทาคือข้อปฏิบัติที่เพ่งถึงวิธีการ หรือทางดำเนินชีวิตที่เป็นกลาง ๆ ตามธรรมชาติสอดคล้องกับกฎธรรมชาติพอเหมาะพอดีที่จะให้เกิดผลตามกระบวนการดับทุกข์ของธรรมชาติ โดยเรียกสั้นๆ ว่า มรรค ซึ่งแปลว่าทางมีองค์ 8 ประการ คือ 1) สัมมาทิฏฐิ เห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ 3) สัมมาวาจา เจรจาชอบ 4)สัมมากัมมันตะ การงานชอบ 5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ พยายามชอบ 7) สัมมาสติ ระลึกชอบ 8) สัมมาสมาธิ ตั้งใจมั่นชอบ (สมุทรวชิรานุวัตร และคณะ,2561)

นอกจากนี้ การนำมัชฌิมาปฏิปทามาเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคมสะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนควรตั้งอยู่บนความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพภายในของมนุษย์ โดยมุ่งเสริมสร้างคุณธรรม สติ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ดังนั้น มัชฌิมาปฏิปทาจึงอาจมองได้ว่าเป็นแนวคิดเพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล โดยเริ่มจากสัมมาทิฏฐิหรือความเห็นที่ถูกต้อง รู้จักพิจารณาความจำเป็นและผลกระทบของการกระทำ ไม่มุ่งแสวงหาความเจริญโดยละเลยผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม และดำเนินการด้วยสติและความรับผิดชอบ แนวทางดังกล่าวช่วยให้การพัฒนาไม่มุ่งเพียงผลสำเร็จในปัจจุบัน แต่คำนึงถึงความสามารถของมนุษย์และสังคมในการดำรงอยู่และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต อันสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.3.2 หลักพรหมวิหาร 4 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

พรหมวิหารมีความหมายว่าธรรมของพรหมหรือของท่านผู้เป็นใหญ่ พรหมวิหารเป็นหลักธรรมสำหรับทุกคนเป็นหลักธรรมประจำใจที่จะช่วยให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์หลักธรรมนี้ได้แก่

1. เมตตา หมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับสุขความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนา ความสุขเกิดขึ้นได้ทั้งกายและใจ เช่นความสุขเกิดการมีทรัพย์ ความสุขเกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อการบริโภคความสุขเกิดจากการไม่เป็นหนี้และความสุขเกิดจากการทำงานที่ปราศจากโทษ เป็นต้น

2. กรุณา หมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ ความทุกข์ คือสิ่งที่เข้ามาเบียดเบียนให้เกิดความไม่สบายกายไม่สบายใจและเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการด้วยกันพระพุทธองค์ทรงสรุปไว้ว่าความทุกข์มี 2 กลุ่มใหญ่ๆคือทุกข์โดยสภาวะหรือเกิดจากเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติของร่างกาย เช่นการเกิดการเจ็บไข้ความแก่และความตายสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่เกิดมาในโลกจะต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งรวมเรียกว่า กายิกทุกข์และทุกข์จรหรือทุกข์ทางใจอันเป็นความทุกข์ที่เกิดจากสาเหตุที่อยู่นอกตัวเรา

3. มุทิตา หมายถึงความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีคำว่า ดี ในที่นี้หมายถึงการมีความสุขหรือมีความเจริญก้าวหน้าความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีจึงหมายถึงความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุขความเจริญก้าวหน้ายิ่งๆขึ้นไม่มีจิตใจริษยาความริษยาคือความไม่สบายใจความโกรธความฟุ้งซ่านซึ่งมักเกิดขึ้นเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีกว่าตนเช่นเห็นเพื่อนแต่งตัวเรียบร้อยแล้วครูชมเชยก็เกิดความริษยาจึงแกล้งเอาเศษชอล์กหรือหมึกไปป้ายตามเสื้อกางเกงของเพื่อนนักเรียนคนนั้นให้สกปรกเลอะเทอะเราต้องหมั่นฝึกหัดตนให้เป็นคนที่มีมุทิตาเพราะจะสร้างไมตรีและผูกมิตรกับผู้อื่นได้ง่ายและลึกซึ้ง

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

4. อุเบกขา หมายถึงการรู้จักวางเฉยหมายถึงการวางใจเป็นกลางเพราะพิจารณาเห็นว่าใครทำดีย่อมได้ดี ใครทำชั่วย่อมได้ชั่วตามกฎแห่งกรรมคือใครทำสิ่งใดไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำเมื่อเราเห็นใครได้รับผลกรรมในทางที่เป็นโทษเราก็ไม่ควรดีใจหรือคิดซ้ำเติมเขาในเรื่องที่เกิดขึ้นเราควรมีความปรารถนาดีคือพยายามช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ในลักษณะที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมพรหมวิหาร 4 เพื่อให้ตนดำรงชีวิตได้อย่างประเสริฐและบริสุทธิ์เฉก เช่นพรหมเป็นแนวธรรมปฏิบัติของผู้ที่ปกครองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบด้วยหลักปฏิบัติ 4 ประการ (อนุพันธ์ พรมชาลี และ วิทยา ทองดี,(2565)

1.3.3 อิทธิบาท 4 เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนาจัดอยู่ในหมวดธรรมะที่เป็นเครื่องมือแห่งความสำเร็จหรือฐานแห่งความสำเร็จซึ่งเป็นปัจจัยให้บุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายทั้งทางโลกและทางธรรมได้ ประกอบด้วย 4ประการ ดังนี้

1. ฉันทะ หมายถึงความพอใจ ความรัก ความสนใจใฝ่รู้ หรือความตั้งใจจริงในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยถือเป็นแรงจูงใจเบื้องต้นที่ผลักดันให้บุคคลลงมือทำหากปราศจากฉันทะแล้วความพยายามหรือความสำเร็จย่อมไม่เกิดขึ้น

2. วิริยะ หมายถึง ความเพียรความพากเพียรพยายามและความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นพลังที่ช่วยให้บุคคลลงมือทำอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการเรียน การทำงาน หรือการปฏิบัติธรรม

3. จิตตะ หมายถึง ความตั้งใจจริงความมีสมาธิและการใส่ใจจดจ่อในสิ่งที่ทำ เป็นการทำอย่างมุ่งมั่น โดยไม่ฟุ้งซ่านหรือเสียสมาธิ ช่วยให้การกระทำมีคุณภาพและประสิทธิผล

4. วิมังสา หมายถึง การพิจารณาการใช้ปัญญาในการตรวจสอบ ทบทวน และแก้ไขสิ่งที่ทำเพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องจะช่วยให้เกิดความก้าวหน้าอย่างมั่นคง

ดังนั้นหลักอิทธิบาท 4 ไม่เพียงแต่เป็นแนวทางการบรรลุธรรมทางพุทธศาสนาแต่ยังสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียน การทำงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในมิติของบุคคลและสังคมโดยถือเป็นกรอบการพัฒนาตนเองที่สอดคล้องกับหลักการทางจิตวิทยาสมัยใหม่ที่เน้นแรงจูงใจ ความเพียร สมาธิและการใคร่ครวญปรับปรุงตนเอง (วินัยธรสุเมธีสิริปณโญ (โสจันทร์),(2568)

เมื่อพิจารณาหลักธรรมทั้ง3ร่วมกันจะเห็นได้ว่า ทางสายกลางเป็นกรอบในการสร้างสมดุล พรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางในการคำนึงถึงผู้อื่นและอิทธิบาท 4 เป็นกระบวนการนำความคิดไปสู่การปฏิบัติและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งหมดจึงสามารถเชื่อมโยงเป็นกระบวนการคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ กล่าวคือ บุคคลควรเริ่มต้นจากการมีความคิดที่ถูกต้องและรู้จักความพอดีไม่ปล่อยให้ความต้องการส่วนตนอยู่เหนือความรับผิดชอบต่อส่วนรวมจากนั้นจึงดำเนินชีวิตด้วยความเมตตาและความเป็นธรรมพร้อมทั้งมีความเพียรในการพัฒนาสิ่งต่างๆ

ดังนั้นวิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาจึงเป็นการพัฒนาที่มุ่งสร้าง ความสมดุลระหว่างมนุษย์สังคมและทรัพยากรโดยมีการพัฒนาจิตใจเป็นรากฐานสำคัญการพัฒนาที่แท้จริงจึงไม่ใช่เพียงการทำให้เศรษฐกิจหรือวัตถุเจริญขึ้น แต่ต้องทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอย่างพอดี มีความรับผิดชอบต่อผู้อื่น มีความเพียรในการสร้างสิ่งที่ดีและรู้จักทบทวนปรับปรุงการดำเนินชีวิตอยู่เสมอหากนำหลักธรรมเหล่านี้มาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมย่อมช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมดุลต่อเนื่องในระยะยาวอันสอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนาต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เมื่อพิจารณาแนวคิดทางพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ในมิติของการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่าทั้งสองศาสนามีจุดร่วมสำคัญคือการมุ่งพัฒนามนุษย์ให้มีคุณธรรมและตระหนักถึงความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่นและโลก แม้ทั้งสองศาสนาจะมีพื้นฐานทางความเชื่อและเป้าหมายทางศาสนาที่แตกต่างกันก็ตาม แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเองก็ไม่ได้มองการพัฒนาเพียง

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

ในมิติทางเศรษฐกิจแต่ให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มนุษย์ทั้งในปัจจุบันและอนาคตสามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถนำเสนอในรูปแบบตารางที่ 1 ดังนี้

ประเด็น	ศาสนาพุทธ	ศาสนาคริสต์
จุดเหมือน	1. เน้นการดำเนินชีวิตอย่างพอดี ลดการเบียดเบียน และใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม 2. ให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ทั้งด้านปัญญา จิตใจ และพฤติกรรม 3. ส่งเสริมเมตตา การช่วยเหลือผู้อื่นและการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล	1. เน้นความรักต่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ รวมถึงความรับผิดชอบต่อโลก 2. ส่งเสริมความรัก ความเมตตา ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และการรับใช้ผู้อื่น 3. มุ่งสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ลดความขัดแย้ง และส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
จุดต่าง	1. เน้นการพัฒนาจากภายใน โดยใช้ปัญญาและการปฏิบัติเพื่อลดความยึดมั่น กิเลส และการเบียดเบียน	1. เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้า การดำเนินชีวิตตามพระประสงค์ และความรับผิดชอบของมนุษย์ต่อโลก
ข้อจำกัด	1.) หลักธรรมไม่สามารถแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างได้โดยลำพัง และการตีความหลักธรรมอาจแตกต่างกันตามบริบท	1.) หลักศาสนาไม่สามารถแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างได้โดยลำพัง และการตีความเรื่องสิทธิ การครอบครอง และการดูแลโลกอาจแตกต่างกัน
การประยุกต์ใช้ร่วมกัน การประยุกต์ใช้ร่วมกัน	1. ระดับบุคคล: มัชฌิมาปฏิปทาและสันโดษส่งเสริมความพอดีและการบริโภคอย่างมีปัญญา 2. ระดับสังคม: พรหมวิหาร 4 ส่งเสริมเมตตา กรุณา และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 3. ระดับสิ่งแวดล้อม: ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างพอเหมาะ	1. ระดับบุคคล: ความรักและความรับผิดชอบส่งเสริมการคำนึงถึงผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมระดับ 2. สังคม: ความรัก การให้อภัย และการช่วยเหลือส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดี 3. ระดับสิ่งแวดล้อม: แนวคิดเรื่องมนุษย์เป็นผู้ดูแลโลกส่งเสริมความรับผิดชอบต่อทรัพยากรและคนรุ่นต่อไป

จากตารางที่ 1 วิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนา พบว่า

2.1จุดเหมือน จากตารางที่ 1 พบว่า พระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์มีจุดร่วมในการส่งเสริมการลดการเบียดเบียน การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ และความรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคม โดยพระพุทธศาสนาเน้นการดำเนินชีวิตอย่างพอดีตามหลักมัชฌิมาปฏิปทาและการพัฒนาปัญญา จิตใจ และพฤติกรรม ขณะที่ศาสนาคริสต์เน้นความรัก ความเมตตา ความรับผิดชอบ และการดูแลโลก ทั้งสองแนวทางจึงสามารถสนับสนุนการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลและการพัฒนาที่ยั่งยืนได้

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

2.2 จุดต่าง แม้มีเป้าหมายร่วมกันแต่ทั้งสองศาสนามีรากฐานทางความคิดแตกต่างกันโดยพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนามนุษย์จากภายในผ่านปัญญาและการปฏิบัติเพื่อลดความยึดมั่นและกิเลส ส่วนศาสนาคริสต์เน้นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระเจ้าการดำเนินชีวิตตามพระประสงค์และความรับผิดชอบต่อโลก ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงมีจุดเน้นที่การเปลี่ยนแปลงตนเอง ขณะที่ศาสนาคริสต์เน้นความรักและความรับผิดชอบต่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ทั้งสองแนวทางสามารถนำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่น ลดการเบียดเบียน และดูแลสิ่งแวดล้อมได้

2.3 ข้อจำกัดของการนำหลักศาสนามาใช้กับการพัฒนาที่ยั่งยืน การนำหลักศาสนามาใช้สามารถสร้างพื้นฐานด้านคุณธรรมและพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนแต่ไม่สามารถแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างได้โดยลำพังเช่นความยากจน ความเหลื่อมล้ำ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการจัดการทรัพยากร ซึ่งต้องอาศัยนโยบาย กฎหมาย เทคโนโลยีและความร่วมมือจากหลายภาคส่วนนอกจากนี้การประยุกต์ใช้หลักศาสนาต้องคำนึงถึงบริบทและการตีความที่ถูกต้องเพื่อไม่ให้สาระสำคัญของหลักธรรมถูกลดทอน

2.4 การประยุกต์ใช้ร่วมกันจากจุดเหมือนและจุดต่าง จากการวิเคราะห์ข้างต้น สามารถนำจุดแข็งของพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์มาประยุกต์ร่วมกันเป็นฐานคุณธรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในระดับบุคคล เน้นการดำเนินชีวิตอย่างพอดีและมีความรับผิดชอบ ระดับสังคมเน้นความเมตตา ความรัก การให้อภัย และการช่วยเหลือกัน และระดับสิ่งแวดล้อมเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและการดูแลโลกเพื่อคนรุ่นต่อไป จึงสามารถสังเคราะห์เป็นแนวคิดว่าพอดีด้วยปัญญา รักและรับผิดชอบต่อผู้อื่นและดูแลโลกเพื่ออนาคตซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

3. กรอบข้อเสนอแนวคิดการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและคริสต์ศาสนาต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

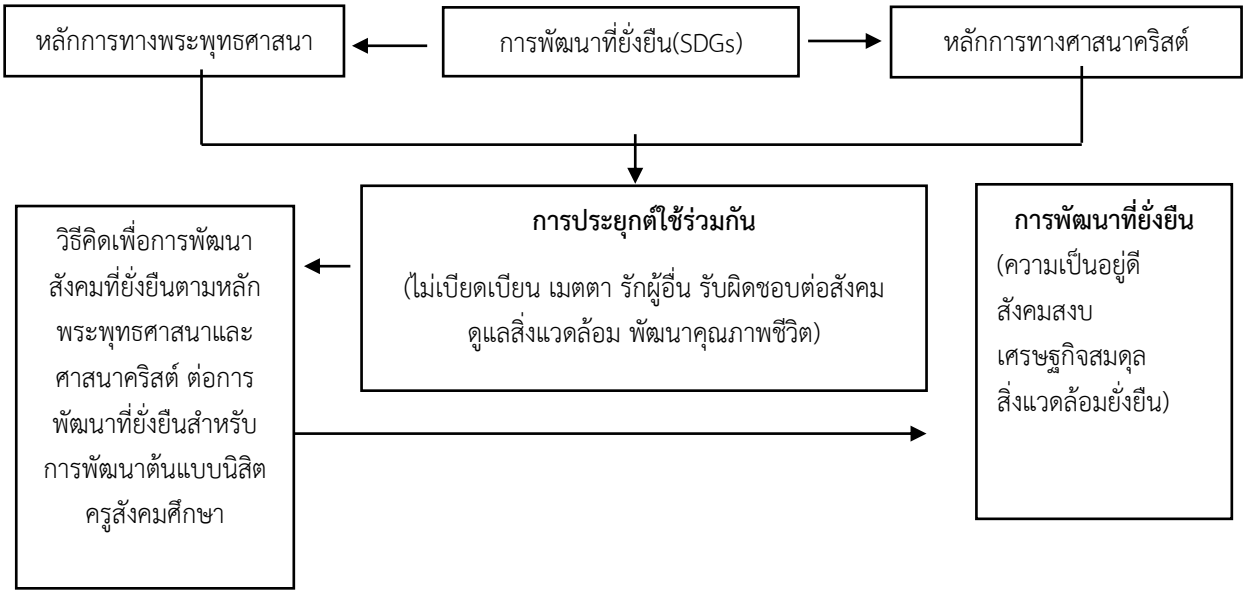

ภาพที่ 1 กรอบข้อเสนอแนวคิด
(ที่มา : คณะผู้เขียน 2569)

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

กรอบข้อเสนอแนวคิดการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีคิดเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์มีจุดเริ่มต้นจากการตระหนักการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โครงสร้างของกรอบแนวคิดนี้เริ่มต้นจากการพัฒนามนุษย์ผ่านหลักธรรมของทั้งสองศาสนาในส่วนพระพุทธศาสนาเน้นการขับเคลื่อนผ่าน มัชฌิมาปฏิปทา เพื่อสร้างความสมดุล สันโดษ เพื่อการรู้จักพอ พรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางในการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล และ อิทธิบาท 4 เป็นพลังในการลงมือปฏิบัติ พัฒนา ควบคู่กับ ศาสนาคริสต์ ที่วางรากฐานด้วย ความรัก ต่อพระเจ้าและเพื่อนมนุษย์ ความเมตตา ในการช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัย เพื่อลดความขัดแย้ง รวมถึงหลักการ การดูแลโลก ในฐานะผู้รับผิดชอบต่อทรัพยากรธรรมชาติ เกิดจุดร่วมกันจึงมาประยุกต์ใช้ในการไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีความรักและความเมตตา การรับผิดชอบต่อสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และการมุ่งยกระดับคุณภาพชีวิตร่วมกัน แนวคิดนี้หลอมรวมเสริมสร้างการปลูกฝังเพื่อพัฒนาต้นแบบนิสิตครูสังคมศึกษาให้เกิดทัศนคติ วิธีคิด และทักษะการเรียนรู้ เพื่อถ่ายทอดฐานคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่นักเรียนและชุมชนได้ในอนาคต

4. การประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

4.1 การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ มุ่งสร้างหลักประกันให้ทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม รวมถึงส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการศึกษาควรพัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ คุณธรรม และความสามารถในการดำรงชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม

งานวิจัยเรื่อง A Comparative Study of Promoting Education for Sustainable Development (ESD) under the Sustainable Development Goal 4 (SDG 4) in Thailand, Japan, and Canada พบว่า การศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (กิตติศักดิ์ มโนพัฒนาการและคณะ, 2565)

จากการศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การศึกษาที่มีคุณภาพเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณธรรม อีกทั้งยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเปิดโอกาสให้ทุกคนพัฒนาศักยภาพของตนเอง อันนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

4.2 การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำเป้าหมายเพื่อลดความไม่เสมอภาคทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ โดยมุ่งให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงทรัพยากร บริการ และสวัสดิการอย่างเท่าเทียม ความเหลื่อมล้ำไม่ได้เกิดจากความแตกต่างด้านรายได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับโอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพ และคุณภาพชีวิต ดังนั้น การลดความเหลื่อมล้ำจึงเป็นส่วนสำคัญของการสร้างสังคมที่เป็นธรรม

งานวิจัยเรื่อง ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย: สถานการณ์และทางออกเชิงนโยบาย พบว่า สังคมไทยยังมีความแตกต่างด้านรายได้ ความเป็นอยู่ และการเข้าถึงสวัสดิการ โดยเสนอว่าการแก้ไขปัญหาควรคำนึงถึงความแตกต่างของประชาชนแต่ละกลุ่ม และออกแบบนโยบายหรือระบบสวัสดิการให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละกลุ่ม (พสุวดี จันทร์โกมุท, 2567)

จากการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การลดความเหลื่อมล้ำจำเป็นต้องสร้างโอกาสให้ประชาชน โดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่มีข้อจำกัด สามารถเข้าถึงทรัพยากรและบริการต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนพัฒนาคุณภาพชีวิตและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมได้มากขึ้น อันสอดคล้องกับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งให้การพัฒนาเกิดประโยชน์แก่คนในสังคมอย่างทั่วถึง

4.3 การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 12 การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนมุ่งส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ รวมถึงลดการสร้างของเสียและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการผลิตและการบริโภค โดยเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริโภคและกระบวนการผลิตให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน

งานวิจัยเรื่อง การบริโภคอย่างยั่งยืน: แนวคิด นโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่าประเทศไทยยังเผชิญปัญหาการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการเกิดขยะในปริมาณมาก จึงเสนอ

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

แนวทาง เช่น การส่งเสริมเศรษฐกิจหมุนเวียน การลดการใช้พลาสติก การพัฒนาพลังงานทดแทน และการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาชน (สรายุธ รัศมี, 2568)

จากงานศึกษาดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยประชาชนควรบริโภคอย่างพอดี ลดการใช้สิ่งของที่ก่อให้เกิดขยะ และนำสิ่งของกลับมาใช้ซ้ำหรือรีไซเคิล ขณะที่ภาคธุรกิจควรลดการใช้ทรัพยากรและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างคุ้มค่าในระยะยาว

4.4 การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมุ่งให้ทุกภาคส่วนร่วมกันลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มความสามารถในการปรับตัวต่อปัญหาต่าง ๆ เช่น อุณหภูมิสูงขึ้น ภัยแล้ง น้ำท่วม และภัยพิบัติ การรับมือกับปัญหาจึงต้องอาศัยทั้งการลดสาเหตุและการเตรียมความพร้อมของประชาชน ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการปรับตัว การลดก๊าซเรือนกระจก ข้อมูล งานวิจัย และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง (จิตรานุช เกียรติอดิศร, 2566)

จากงานศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือในระดับท้องถิ่นและชุมชน โดยการพัฒนาข้อมูล การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ การจัดการทรัพยากรน้ำ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการสร้างความรู้ให้แก่ประชาชน ล้วนเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบและรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนรุ่นปัจจุบันสามารถดำรงชีวิตได้โดยไม่กระทบต่อคนรุ่นต่อไป

4.5 การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 16 สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็งการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 16 มุ่งส่งเสริมสังคมที่สงบสุข ให้ประชาชนเข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และส่งเสริมให้สถาบันต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และรับผิดชอบต่อประชาชน การสร้างสังคมที่ยั่งยืนจึงต้องอาศัยความสงบ ความยุติธรรม การเคารพสิทธิของผู้อื่น และการมีส่วนร่วมของประชาชน

งานวิจัยเรื่อง Role of Local Administrative Organizations in Peacebuilding in the Southernmost Provinces of Thailand toward the SDGs 16 ศึกษาบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการสนับสนุนการทำงานของภาครัฐและส่งเสริมการสร้างสันติภาพในระดับชุมชน โดยต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ (ฆายนีย์ ช.บุญพันธ์ และนิวัตติ สาทีม, 2567)

จากงานศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สันติภาพและความยุติธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การเคารพสิทธิและความแตกต่าง การแก้ไขความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และการบริหารงานอย่างโปร่งใส จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในสังคม นอกจากนี้ หลักคำสอนทางศาสนา เช่น ความเมตตา การให้อภัย ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ยังสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้

หลักคิดดังกล่าวจึงสามารถนำมาเป็นฐานทางจริยธรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนา และประยุกต์ใช้ในการพัฒนานิสิตครูสังคมศึกษาให้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหาสังคมอย่างมีเหตุผล ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม สามารถบูรณาการหลักคิดทางศาสนากับการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เป็นต้นแบบผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกต่อการประยุกต์พัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

5. การประยุกต์แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์สำหรับครูสังคมศึกษา

ครูสังคมศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังนั้น แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน มีความเข้าใจความแตกต่าง เคารพผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน

5.1 การจัดการเรียนรู้สังคมศึกษาเพื่อส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

ครูสังคมศึกษาสามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาออกแบบการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับสถานการณ์จริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาสังคมจากหลายมิติและพิจารณาผลกระทบต่อบุคคล ชุมชนและสิ่งแวดล้อม เช่น กิจกรรมโรงเรียนวิถีพุทธ สวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิกิจกรรมเด็กไทยสนใจเข้าวัด กิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา การทำบุญตักบาตร กิจกรรมศุกร์สัปดาห์รักษาศีล 5 กิจกรรมครอบครัวอบอุ่นด้วยคุณธรรม กิจกรรมโครงงานธุรกิจคุณธรรม กิจกรรมพี่ช่วยน้องบันทึกความดี กิจกรรมธนาคารความดี กิจกรรมค่ายพัฒนาจิต กิจกรรมเล่านิทานคุณธรรม (วิภาพรรณ พินลา, 2560)

5.2 บทบาทของครูสังคมศึกษาในการสนับสนุนแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ครูสังคมศึกษาสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาการเรียนรู้กับการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาในชีวิตประจำวันกับเป้าหมายการพัฒนาระดับโลก โดยเฉพาะ การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 12 การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และ การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 16 สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง

การพัฒนาทักษะทางสังคม ผู้เรียนสามารถนำทักษะในการทำงานมาใช้เป็นแนวทำให้งานประสบผลสำเร็จจากการร่วมกันแสดงความคิดเห็น การอภิปรายและการสรุปเพื่อใช้ในการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งทักษะดังกล่าวใช้กระบวนการทักษะทางสังคมเช่น การทำงานร่วมกันในกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ทั้งหมดการประสานงานกับบุคคลภายนอกการเดินทางและใช้ชีวิตร่วมกันระหว่างการออกไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในพื้นที่เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน (สังฆรักษ์เอกพันธ์ วรธมฺมญฺญ, 2565)

บทสรุป

การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวิธีคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของมนุษย์ บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์และเปรียบเทียบวิธีคิดเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์ โดยผลการวิเคราะห์พบว่าพระพุทธศาสนาให้ความสำคัญกับการตระหนักถึงความสัมพันธ์ของเหตุและปัจจัย การดำเนินชีวิตตามหลักทางสายกลาง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ขณะที่ศาสนาคริสต์เน้นความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และแนวคิดการเป็นผู้ดูแลโลก แม้ทั้งสองศาสนาจะมีพื้นฐานทางความเชื่อและปรัชญาที่แตกต่างกัน แต่มีจุดร่วมในการส่งเสริมคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถเห็นได้ว่า วิธีคิดของทั้งสองศาสนามีศักยภาพในการนำมาประยุกต์ร่วมกันเป็นฐานทางคุณธรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยในระดับบุคคลเน้นการดำเนินชีวิตอย่างพอดีและมีความรับผิดชอบ ระดับสังคมเน้นความเมตตา ความรัก การให้อภัย และการช่วยเหลือกัน ส่วนระดับสิ่งแวดล้อมเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและการดูแลโลกเพื่อคนรุ่นต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม สำหรับนิสิตครูสังคมสามารถนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติสามารถเริ่มจากการนำปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน โดยพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง ชุมชน และ

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

สิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 4 การศึกษาที่มีคุณภาพ การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 10 การลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 12 การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน การพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 13 การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อที่ 16 สันติภาพ ความยุติธรรม และสถาบันที่เข้มแข็ง นิสิตครูสังคมศึกษาสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการจัดการเรียนรู้ในบริบทของโรงเรียนหรือชุมชน วิธีคิดนี้สามารถนำมาใช้เป็นฐานทางจริยธรรมในการพัฒนาความเป็นครู โดยมุ่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ปัญหาสังคมอย่างมีเหตุผล ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม และสามารถนำหลักคิดทางศาสนามาบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งบทบาทของนิสิตครูสังคมศึกษาการนำหลักการดำเนินชีวิตอย่างพอดี การใช้ปัญญา ความรัก ความเมตตา การให้อภัย ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น และการดูแลสิ่งแวดล้อมมาเป็นฐานในการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน เข้าใจความแตกต่าง และเคารพผู้อื่น ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน แนวทางนี้จึงช่วยให้นิสิตครูสังคมศึกษาพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นต้นแบบของผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกต่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน สรุปได้ว่าวิธีคิดเพื่อการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนตามหลักพระพุทธศาสนาและศาสนาคริสต์สามารถทำหน้าที่เป็นฐานทางจริยธรรมสำหรับการพัฒนานิสิตครูสังคมศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาตนเอง การคิดวิเคราะห์ปัญหาสังคม และการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณธรรม ความรับผิดชอบ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเกื้อกูล โดยการประยุกต์ใช้ร่วมกันสามารถยึดหลัก “พอดีด้วยปัญญา รักและรับผิดชอบต่อผู้อื่น และดูแลโลกเพื่ออนาคต” เป็นแนวทางในการพัฒนาครูต้นแบบที่สามารถเชื่อมโยงหลักคิดทางศาสนากับการดำรงชีวิต การเรียนรู้ และการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ มโนพัฒนการ, ปัฐมาภรณ์ พิมพ์ทอง และพงศ์ประพันธ์ พงษ์โสภณ,(2565). การศึกษาเปรียบเทียบการส่งเสริมเรื่องการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามเป้าหมายเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านที่ 4 (SDG 4)ของประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นและประเทศแคนาดา. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่* ,23(2), 65-84.

ฆายนีย์ ช.บุญพันธ์ และนิวดี สาหีม, (2566) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสร้างสันติภาพในจังหวัดชายแดนใต้ภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16. *วารสารความขัดแย้งและสันติศึกษา*, 3(2), 83–105.

จามร กตคุโณ (ศิลปวิทยาดิลก), (2568). ความสอดคล้องหลักเมตตาธรรมระหว่างพระพุทธศาสนาเถรวาทและศาสนาคริสต์โรมันคาทอลิก. *วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์*, 8(2), 447–460.

จิตรานุช เกียรติอดิศร, (2566) บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 5(10), 51–65.

บานชื่น นักการเรียน และเพ็ญศรี บางบอน, (2559). การพัฒนาที่ยั่งยืน Sustainable Development.*สิรินธรปริทรรศน์*. 17(2), 64-69.

พสุวดี จันทร์โกมุท, (2567). ความเหลื่อมล้ำของสังคมไทย: สถานการณ์และทางออกเชิงนโยบาย. *Journal of RoiKaensarn Academi*, 9(6), 1028–1041.

วินัยธรสุเมธีสิริปญโญ (โสจันทร์), เตวิช โชติญาโณ และฉัตรชัย ธมฺมวรเมธี (ทันบาล), (2568) อิทธิบาท4: กระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม. *วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่*, 3(6),377-390.

วิภาพรรณ พินลา,(2560). "แนวทางการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21." *ปาริชาติ*, 30(1) 13-34.

วีระศักดิ์ บุญญดิษฐ์ ,สุนทร อรุณโณ ,จักรธร สุริแสง และพงศ์ศักดิ์ บุญมาศ, (2565). หลักการและทฤษฎีการเรียนรู้กับการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารมหาจุฬาตานีปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, 4(7), 52-60

วารสารวิชาการก้าวนวัต ปีที่ 1 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนกันยายน - ตุลาคม พ.ศ. 2569
Kaonawat Academic Journal, Volume 1, Number 5, September – October 2026
สมาคมเครือข่ายการเรียนรู้และนวัตกรรมองค์กร

สมภาร พรมทา, (2560). พุทธศาสนากับปรัชญาจริยธรรมร่วมสมัย. *วารสารมนุษยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,* 46(1), 1-28.

สมุทรวชิรานุวัตร, สมุห์วรวิทย์ ผาสุโก และเชาวลิต กิตฺติโสภโณ, (2561). ทางสายกลางในทัศนะของ พระพุทธศาสนาเถรวาท กลางระหว่างอะไรกับอะไร. *วารสาร มจร พุทธศาสตร์ปริทรรศน์.* 2(1), 74- 87.

สรายุธ รัศมี, (2568) การบริโภคอย่างยั่งยืน: แนวคิด นโยบายและแนวทางปฏิบัติเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. *วารสารบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 14(2), 150–177.

สังฆรักษ์เอกพันธ์ วรธมฺมญาณู, ปรัชญา ชยวุฑฺโฒ. (2565). การสอนสังคมศึกษาเพื่อความยั่งยืนของสังคม. วารสารการสอนสังคมศึกษา *Journal of Teaching Social Studies*, 4(1), 59–72.

อนุพันธ์ พรมชาลี และ วิทยา ทองดี, (2565). หลักและทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้หลักธรรมพรหมวิหาร.*วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี*, 4(2), 695-706.

Mishra, M., Desul, S., Santos, C. A. G., Mishra, S. K., Kamal, A. H. M., Goswami, S., Kalumba, A. M., Biswal, R., da Silva, R. M., dos Santos, C. A. C., & Baral, K. (2024). A bibliometric analysis of sustainable development goals (SDGs): A review of progress, challenges, and opportunities. Environment, Development and Sustainability, 26(5), 11101–11143.

Schliesser, C. (2024). Religion matters: Religion and the Sustainable Development Goals (SDGs). Religions, 15(3), 1-11. https://doi.org/10.3390/rel15030337

Tomalin, E., Haustein, J., & Kidy, S. (2019). Religion and the sustainable development goals. TheReviewofFaith&InternationalAffairs,17(2),102-118. https://doi.org/10.1080/15570274.2019.1608664